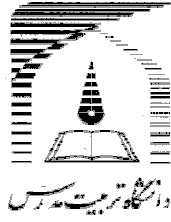

صلى الله عليه وسلم

دانشگاه تربیت مدرس

دانشکده علوم انسانی

پایان نامه دوره کارشناسی ارشد حقوق خصوصی

مبانی ابطال و بطلان آرای داوری در نظام حقوقی ایران (مقایسه با اسناد بین المللی)

رسول کشکولی

استاد راهنما:

دکتر مرتضی شهبازی نیا

استاد مشاور:

دکتر سید الهام الدین شریفی

اسفند 1387

به نام خدا

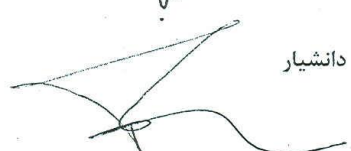
تاییدیه اعضای هیات داوران در جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد

اعضای هیات داوران نسخه نهایی پایان نامه کارشناسی ارشد آقای رسول کشکولی تحت عنوان

« مبانی ابطال و بطلان آرای داوری در نظام حقوقی ایران : مقایسه

با اسناد بین المللی » را از نظر فرم و محتوا بررسی نموده و پذیرش آن را برای تکمیل درجه

کارشناسی ارشد پیشنهاد می کند.

اعضای هیات داوران	نام و نام خانوادگی	رتبه علمی	امضا
۱- استاد راهنما	دکتر مرتضی شهبازی نیا	استادیار	
۲- استاد مشاور	دکتر سید الهام الدین شریفی آل هاشم	استادیار	
۳- استاد ناظر	دکتر علی انصاری	استادیار	
۴- استاد ناظر	دکتر مهرزاد ابدالی	استادیار	
۵- نماینده تحصیلات تکمیلی	دکتر محمد جعفر حبیب زاده	دانشیار	

بسمه تعالی

آیین نامه چاپ پایان نامه (رساله) های دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس

نظر به اینکه چاپ و انتشار پایان نامه (رساله) های تحصیلی دانشجویان دانشگاه تربیت مدرس، مبین بخشی از فعالیت های علمی - پژوهشی دانشگاه است بنابراین به منظور آگاهی و رعایت حقوق دانشگاه، دانش آموختگان این دانشگاه نسبت به رعایت موارد ذیل متعهد می شوند:

ماده ۱ در صورت اقدام به چاپ پایان نامه (رساله) ی خود، مراتب را قبلاً به طور کتبی به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اطلاع دهد.

ماده ۲ در صفحه سوم کتاب (پس از برگ شناسنامه)، عبارت ذیل را چاپ کند:
«کتاب حاضر، حاصل پایان نامه کارشناسی ارشد / رساله دکتری نگارنده در رشته حقوق خصوصی است که در سال ۱۳۸۷ در دانشکده علوم انسانی دانشگاه تربیت مدرس به راهنمایی سرکار خانم / جناب آقای دکتر ترنقی شیبانی، مشاوره سرکار خانم / جناب آقای دکتر سید الهام الهی نژاد و مشاوره سرکار خانم / جناب آقای دکتر ... از آن دفاع شده است.»

ماده ۳ به منظور جبران بخشی از هزینه های انتشارات دانشگاه، تعداد یک درصد شمارگان کتاب (در هر نوبت چاپ) را به «دفتر نشر آثار علمی» دانشگاه اهدا کند. دانشگاه می تواند مازاد نیاز خود را به نفع مرکز نشر در معرض فروش قرار دهد.

ماده ۴ در صورت عدم رعایت ماده ۳، ۵۰٪ بهای شمارگان چاپ شده را به عنوان خسارت به دانشگاه تربیت مدرس، تأدیه کند.

ماده ۵ دانشجوی تعهد و قبول می کند در صورت خودداری از پرداخت بهای خسارت، دانشگاه می تواند خسارت مذکور را از طریق مراجع قضایی مطالبه و وصول کند؛ به علاوه به دانشگاه حق می دهد به منظور استیفای حقوق خود، از طریق دادگاه، معادل وجه مذکور در ماده ۴ را از محل توقیف کتابهای عرضه شده نگارنده برای فروش، تأمین نماید.

ماده ۶ اینجانب رسول کرمی دانشجوی رشته حقوق خصوصی مقطع کارشناسی ارشد تعهد فوق و ضمانت اجرایی آن را قبول کرده، به آن ملتزم می شوم.

نام و نام خانوادگی: رسول کرمی
تاریخ و امضا:
۸۸/۵/۲۱

آیین نامه حق مالکیت مادی و معنوی در مورد نتایج پژوهشهای علمی

دانشگاه تربیت مدرس

مقدمه: با عنایت به سیاستهای پژوهشی و فناوری دانشگاه در راستای تحقق عدالت و کرامت انسانها که لازمه شکوفایی علمی و فنی است و رعایت حقوق مادی و معنوی دانشگاه و پژوهشگران، لازم است اعضای هیات علمی، دانشجویان، دانش آموختگان و دیگر همکاران طرح، در مورد نتایج پژوهشهای علمی که تحت عناوین پایان نامه، رساله و طرحهای تحقیقاتی با هماهنگی دانشگاه انجام شده است، موارد ذیل را رعایت نمایند:

ماده ۱- حق نشر و تکثیر پایان نامه/ رساله و درآمدهای حاصل از آنها متعلق به دانشگاه می باشد ولی حقوق معنوی پدید آورندگان محفوظ خواهد بود.

ماده ۲- انتشار مقالات مستخرج از پایان نامه/ رساله به صورت چاپ در نشریات علمی و یا ارائه در مجامع علمی باید به نام دانشگاه بوده و با تایید استاد راهنمای اصلی، یکی از اساتید راهنما، مشاور و یا دانشجوی مسئول مکاتبات مقاله باشد. ولی مسئولیت علمی مقاله مستخرج از پایان نامه و رساله به عهده اساتید راهنما و دانشجو می باشد.

تبصره: در مقالاتی که پس از دانش آموختگی بصورت ترکیبی از اطلاعات جدید و نتایج حاصل از پایان نامه/ رساله منتشر می شود نیز نام دانشگاه درج شود.

ماده ۳- انتشار کتاب و یا نرم افزار و یا آثار ویژه حاصل از نتایج پایان نامه / رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی کلیه واحدهای دانشگاه اعم از دانشکدهها، مراکز تحقیقاتی، پژوهشکدهها، پارک علم و فناوری و دیگر واحدها باید با مجوز کتبی صادره از حوزه پژوهشی دانشگاه و براساس آیین نامه های مصوب انجام شود.

ماده ۴- ثبت اختراع و تدوین دانش فنی و یا ارائه یافتهها در جشنوارههای ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی که حاصل نتایج مستخرج از پایان نامه/ رساله و تمامی طرحهای تحقیقاتی دانشگاه باید با هماهنگی استاد راهنما یا مجری طرح حوزه پژوهشی دانشگاه انجام گیرد.

ماده ۵- این دستورالعمل در ۵ ماده و یک تبصره ۱/۴/۸۷ در شورای پژوهشی و در تاریخ ۲۳/۴/۸۷ در هیات رئیسه دانشگاه به تایید رسید و در جلسه مورخ ۱۵/۷/۸۷ شورای دانشگاه به تصویب رسیده و از تاریخ تصویب در شورای دانشگاه لازم الاجرا است.

تقدیم بہ:

ہمسرمہربان و دختر دلبندم
کہ منظر صبر و سکینابی اندہ

و استادان

فریختہ ام

کہ آموزگار ان

اخلاق و انسانیتند

ای رتخیز ناگمان وی رحمت بی انتها
ای آتشی افروخته در پیشه اندیش ها

خوشید را حاجب توئی امید را واجب توئی
مطلب توئی طالب توئی هم انتها

هم ابتدا

باشکر از جناب آقای دکتر مرتضی شهبازی نیا که مراد تمام مراحل این پایان نامه
یاری نمودند و همچنین از جناب آقای دکتر سید الهام الدین شریفی که همواره مشوق و
راهنمای اینجانب بودند و همچنین از زحمات سرکار خانم دکتر لعلیا جنیدی، دکتر محمد علی
بهمی، دکتر محسن محبی، دکتر علی حاتمی، دکتر حمید غروی، دکتر منصور پورنوری، دکتر
مهدی شهلا، دکتر غلامعلی سیفی زیناب، کمال شکر و قدردانی به عمل می آید.

• چکیده

رأی داوری ، هدف نهاد داوری است و با صدور رأی ، داوری به نتیجه طبیعی خود می رسد اما در عمل گاه پیش می آید که رأی داوری مورد قبول یکی از طرفین موافقتنامه داوری نمی باشد و آن طرف (محکوم علیه) تلاش می نماید، تا با توسل به روشی که مورد حمایت قانون گذاران و اسناد کنوانسیون های بین المللی باشد از شناسایی و اجرای آن خودداری به عمل آورد . اینجاست که بحث اعتراض مطرح می شود چون دعوی ابطال در بیشتر نظام های حقوقی با الهام از اسناد و کنوانسیون های بین المللی، نظیر کنوانسیون شناسایی و اجرای احکام نیویورک و قانون نمونه آنسیترال بعنوان تنها راه اعتراض، در نظر گرفته شده است و مبانی و جهات لازم جهت طرح دعوی ابطال بعنوان اعتراض نیز منصوص شده است. که محکوم علیه داوری با توسل به آن مبانی و طرح دعوی ابطال از اجرای رأی داوری امتناع می نماید. همچنین مبانی دیگری وجود دارد که، دادگاههای ملی با ملاحظه آن، راساً از اجرای رأی داوری، خودداری بعمل می آورد. در این پایان نامه تلاش شده است تا جایگاه واقعی مبانی مذکور در حقوق ایران به نسبت سایر نظام های حقوقی ملی و اسناد و کنوانسیون های بین المللی شناسایی ، و نقش هر کدام در ابطال یا بطلان رأی داوری به صورت مقایسه ای تبیین شود

• واژگان کلیدی :

رأی داوری ، مبانی ابطال و بطلان ، اسناد و کنوانسیون های بین المللی

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
	• فصل اول: مقدمه ، و طرح تحقیق
۲	۱.۱:مقدمه.....
۴	۲.۱:تعریف مساله،اهداف وسوالات تحقیق.....
۵	۳.۱:فرضیه ها /پیش فرض ها
۶	۴.۱:مواد و روش انجام تحقیق
۶	۵.۱:جنبه جدید بودن و نوآوری.....
	• فصل دوم : کلیات
۹	۱.۲ : تعریف رأی داوری
۹	۱.۱.۲: تعریف رأی داوری در اسناد بین‌المللی
۱۱	۲.۱.۲: تعریف رأی داوری در حقوق ایران
۱۳	۲.۲: انواع رأی داوری
۱۴	۱.۱.۲: رأی داوری داخلی و رأی داوری خارجی.....
۱۴	۱.۱۲.۲ : معیار جغرافیایی.....
۱۵	۲.۱.۲.۲: معیار آئین حاکم بر داوری.....
۱۷	۳.۱.۲.۲ : جایگاه معیار جغرافیایی و معیار آئین حاکم بر داوری در حقوق ایران.....
۲۰	۲.۲.۲: رأی داوری ملی و رأی داوری بین‌المللی

- ۲۰ آرای داوری ملی ۱.۲.۲.۲
- ۲۱ آرای داوری بین‌المللی ۲.۲.۲.۲
- ۲۱ آرای داوری بین‌المللی با تابعیت معین ۱.۲.۲.۲.۲
- ۲۲ معیار شخصی ۱.۱.۲.۲.۲.۲
- ۲۳ معیار ماهیت بین‌المللی اختلاف ۲.۱.۲.۲.۲.۲
- ۲۵ آرای داوری فراملی یا با تابعیت بین‌المللی ۳.۲.۲.۲
- ۲۷ اعتراض به رأی داور ۴.۲
- ۲۸ شیوه‌های اعتراض ۱.۴.۲
- ۳۰ مفهوم ابطال و بطلان رأی داوری ۲.۴.۲
- ۳۵ موضع اسناد و کنوانسیون‌های بین‌المللی ۱.۲.۴.۲
- ۳۶ موضع نظام‌های حقوقی ملی ۲.۲.۴.۲
- ۳۹ کشورهای تابع کامن‌لا ۳.۲.۴.۲
- ۴۰ کشورهای عربی ۴.۲.۴.۲
- ۴۱ دیدگاه نظام حقوقی ایران ۵.۲.۴.۲
- ۴۲ در قانون آئین دادرسی مدنی ۱.۵.۲.۴.۱
- ۴۵ بطلان مطلق رأی داوری به سبب مخالفت با قوانین آمره ۱.۱.۵.۲.۴.۱
- ۴۶ بطلان نسبی رأی داوری به سبب مخالفت با قوانین تفسیری ۲.۱.۵.۲.۴.۱
- ۴۷ در قانون داوری تجاری بین‌المللی ۲.۵.۲.۴.۱

• فصل سوم : مبانی ابطال و موارد دفاع در مقابل اجرای رأی داوری

- ۱.۳: عدم اعتبار موافقتنامه داوری..... ۵۰
- ۱.۱.۳: عدم اهلیت طرفین موافقتنامه داوری..... ۵۰
- ۱.۱.۱.۳: اهلیت اشخاص حقیقی..... ۵۲
- ۲.۱.۱.۳: اهلیت اشخاص حقوقی..... ۵۳
- ۳.۱.۱.۳: اهلیت دولتها و سازمان های دولتی از دیدگاه نظامهای حقوقی ملی..... ۵۳
- ۱.۳.۱.۱.۳: حقوق ایران..... ۵۴
- ۲.۳.۱.۱.۳: حقوق تطبیقی..... ۶۱
- ۴.۱.۱.۳: اثر محدودیت های قوانین ملی در رویه داوری های بین المللی..... ۶۴
- ۵.۱.۱.۳: تعیین اهلیت به کمک قواعد حل تعارض..... ۶۵
- ۲.۱.۳: عدم رعایت مقررات شکلی قرارداد داوری..... ۶۶
- ۲.۳: عدم رعایت حدود صلاحیت..... ۶۸
- ۱.۲.۳: صلاحیت شخصی..... ۶۹
- ۲.۲.۳: صلاحیت موضوعی..... ۷۰
- ۳.۲.۳: فروض تجاوز داوران از حدود صلاحیت خود..... ۷۲
- ۳.۳: تخلف از آیین رسیدگی داوری یا ترکیب دیوان داوری..... ۷۴
- ۱.۳.۳: تخلف داوران از آیین رسیدگی داوری..... ۷۴
- ۲.۳.۳: نقض ترکیب دیوان داوری..... ۷۹

- ۴.۳: نقض اصول اساسی رسیدگی..... ۸۳
- ۱.۴.۳: نقض اصل رعایت حق دفاع ۸۴
- ۲.۴.۳: نقض اصل استقلال و بی طرفی داوران..... ۸۹
- ۱.۲.۴.۳: مفهوم استقلال و بی طرفی داوران ۹۰
- ۲.۲.۴.۳: موضع اسناد و کنوانسیون های بین المللی و نظام های حقوقی ملی ۹۳
- ۳.۴.۳: نقض اصل ابلاغ به موقع..... ۹۷
- ۵.۳: موضوعات مربوط به خود رأی..... ۱۰۱
- ۱.۵.۳: اشتباهات موجود در رأی داوری..... ۱۰۲
- ۱.۱.۵.۳: اشتباهات انشایی..... ۱۰۲
- ۲.۱.۵.۳: اشتباهات موضوعی ۱۰۳
- ۳.۱.۵.۳: اشتباهات قانونی..... ۱۰۷
- ۲.۵.۳: اجمال یا ابهام در رأی..... ۱۱۳
- ۳.۵.۳: عدم توجیه رأی..... ۱۱۶

• فصل چهارم: مبانی بطلان و موارد امتناع دادگاه از اجرای رأی داوری

- ۱.۴: بطلان رأی داوری مخالف قوانین موجد حق ۱۲۰
- ۱.۱.۴: مفهوم قانون و انواع آن ۱۲۰
- ۱.۱.۱.۴: قوانین تفسیری و قوانین آمره ۱۲۳
- ۲.۱.۱.۴: قانون موجد حق و قوانین شکلی : ۱۲۴

- ۲.۱.۴: مخالفت مفاد رأی با قرار داد و اسناد طرفین و قوانین موجد حق ۱۲۷
- ۲.۴: نقض قواعد نظم عمومی ۱۲۸
- ۱.۲.۴: مفهوم نظم عمومی ۱۲۹
- ۱.۱.۲.۴: تعریف نظم عمومی ۱۲۹
- ۲.۱.۲.۴: اقسام نظم عمومی ۱۳۲
- ۱.۲.۱.۲.۴: نظم عمومی داخلی ۱۳۲
- ۲.۲.۱.۲.۴: نظم عمومی بین المللی ۱۳۴
- ۲.۲.۴: قلمرو نظم عمومی ۱۳۶
- ۱.۲.۲.۴: نظریه طرفداران مکتب اصالت فرد ۱۳۶
- ۲.۲.۲.۴: نظریه طرفداران مکتب اجتماعی ۱۳۶
- ۳.۲.۴: قلمرو نظم عمومی در اسناد بین المللی و نظام های حقوق ملی ۱۳۸
- ۱.۳.۲.۴: موضع اسناد بین المللی در مورد قلمرو نظم عمومی ۱۳۸
- ۲.۳.۲.۴: موضع نظامهای حقوقی ملی در مورد قلمرو نظم عمومی ۱۳۹
- ۴.۲.۴: رابطه اخلاق حسنه با نظم عمومی ۱۴۲
- ۱.۴.۲.۴: نظریه استقلال ۱۴۲
- ۲.۴.۲.۴: نظریه ارتباط ۱۴۳
- ۳.۴: عدم قابلیت ارجاع موضوع به داوری ۱۴۵
- ۱.۳.۴: قابلیت ارجاع موضوع به داوری در اسناد و کنوانسیون های بین المللی ۱۴۶

۲.۳.۴ : قانون حاکم بر قابلیت ارجاع..... ۱۴۸

۳.۳.۴ : مصادیق موضوع های غیر قابل داوری..... ۱۴۹

۴.۴ : بطلان رأی داوری به سبب مخالفت با مندرجات با مفاد اسناد رسمی..... ۱۵۴

۱.۴.۴ : بطلان رأی داوری به سبب مخالفت با مندرجات دفتر املاک..... ۱۵۴

۲.۴.۴ : بطلان رأی داوری به سبب مخالفت با سند رسمی تنظیم شده بین طرفین دعوی..... ۱۵۵

۳.۴.۴ : بطلان رأی داوری به سبب مخالفت با مقررات مربوط به اموال غیر منقول..... ۱۵۷

• فصل پنجم : نتیجه گیری و پیشنهادات

۱.۵ : نتیجه گیری ۱۵۹

۲.۵ : پیشنهادات ۱۶۰

۳.۵ : فهرست منابع..... ۱۶۱

۴.۵ : چکیده انگلیسی..... ۱۶۸

فصل اول

مقدمه

۱.۱: مقدمه

داوری یکی از ریشه‌دارترین شیوه‌های حل و فصل اختلافات در میان مردم است که به ویژه در روابط تجاری بین‌المللی مورد توجه قرار گرفته و در حال گسترش است. قوانین ملی و مقررات بین‌المللی غالباً از ارائه تعریف صریح داوری امتناع ورزیده‌اند. مقنن در قانون آئین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور مدنی مصوب^۱ ۱۳۷۹ داوری را تعریف ننموده است اما داوری مطابق بند الف ماده (۱) قانون داوری تجاری بین‌المللی مصوب ۱۳۷۶ چنین تعریف شده است:

داوری عبارت است از رفع اختلاف بین متداعین در خارج از دادگاه به وسیله شخص یا اشخاصی حقیقی یا حقوقی مرضی‌الطرفین و یا انتصابی.

در اندیشه‌های دانشمندان علم حقوق و متخصصان شاخه داوری می‌توان تعریفی از آن یافت، متولکسی داوری را « عدالت خصوصی می‌داند که ریشه آن معمولاً قراردادی است. »^۲

در تعاریف جدیدتر نیز به مبنای قراردادی داوری توجه شده است مثلاً ژاروسون می‌گوید: «داوری نهادی است که به موجب آن شخص ثالثی، اختلاف مطروحه بین دو یا چند نفر را در مقام اجرای ماموریت قضایی که توسط آنان به وی اعطا گردیده تصفیه می‌نماید. »^۳

دکتر محمد جعفر جعفری لنگرودی داوری را چنین تعریف کرده است :^۴

«داوری ، فصل خصومت به توسط غیر قاضی و بدون رعایت تشریفات رسمی رسیدگی و

عادی است.»

^۱ - من بعد برای رعایت اختصار، آیین دادرسی مدنی گفته می‌شود.

^۲ H.Motulsky, Etudes et notes sur l'arbitrage. T.11, Dolloz. 1974, p. 6

^۳ Ch. Jarrosson. Lanotion d'arbitrage, LGDJ, 1987, n2.

^۴ محمد جعفر ، ترمینولوژی حقوقی ، انتشارات گنج دانش، تهران ۱۳۶۷ ، ص ۲۸۳. دکتر جعفری لنگرودی،

در تعریف داوری یکی دیگر از حقوقدانان چنین گفته‌اند: «داوری فنی است که هدف آن حل و فصل یک مساله مربوط به روابط بین دو یا چند شخص است بوسیله یک یا چند شخص به نام داور یا داوران که اختیارات خود را از قرارداد خصوصی می‌گیرند و براساس آن قرار داد رای می‌دهند. بی‌آنکه دولت چنین وظیفه‌ای را به آنان محول کرده باشد.»^۱

داوری قضاوتی خصوصی براساس اصول حقوقی است و علی‌القاعده منشاء قراردادی دارد؛ در داوری طرفین اختلاف یا رابطه حقوقی تراضی می‌کنند که قضاوت در مورد اختلاف را به جای اینکه در دادگاه دولتی مطرح کنند به شخص یا اشخاص غیردولتی که خودشان قبول دارند و یا در مورد نحوه تعیین آنها توافق نموده‌اند محول کنند و داور به جای قاضی در مورد اختلاف آنان حکم می‌راند، این شیوه از رسیدگی استثنائی است بر قضاوت که از شئون حکومت می‌باشد و قانونگذار آن را تجویز کرده و اجرای حکم داور را مانند احکام دادگاه‌ها تضمین نموده است.

ممکن است مطابق تعاریف فوق چنین به نظر برسد که داوری، تنها شیوه حل و فصل اختلافات در خارج از دادگاه است اما از این نکته نمی‌توان نتیجه گرفت که هر شیوه حل اختلافات خارج از دادگاه داوری است؛ صلح خارج از دادگاه نیز یک شیوه حل اختلاف خارج از دادگاه است اما داوری نیست.

داوری یک شیوه حل اختلاف حقوقی توسط اشخاص خصوصی است، اما هر شیوه حل اختلاف حقوقی توسط اشخاص خصوصی داوری نیست، میانجیگری^۲ نیز نوعی شیوه حل اختلاف توسط اشخاص خصوصی است، اما داوری نیست زیرا در میانجیگری در نهایت امر خود طرفین به توافق می‌رسند یا راه حل بدست آمده در نتیجه مساعی میانجی را می‌پذیرند و میانجی شخصاً رأیی صادر نمی‌کند. داوری روندی است که به دنبال یک موافقت‌نامه داوری، با تاسیس و شروع به کار مرجع دواوری آغاز می‌شود یا رسیدگی با اختلاف طرفین ادامه می‌یابد و به صدور رای نهایی قابل اجرا از

^۱ دکتر صفایی، سید حسین، حقوق بین الملل و داوری های بین المللی، نشر میزان، تهران، ۱۳۷۵، ص ۸۴

^۲ Mediation

سوی داوران می‌انجامد. اگر موافقت نامه برای داوری نباشد بلکه برای امر دیگر مثل سازش^۱ باشد. روند ناشی از آن نمی‌تواند داوری به حساب بیاید هر چند ممکن است بسیاری از ویژگی‌های یک داوری را دارا باشد.

۲.۱: تعریف مسأله، اهداف، و سوالات تحقیق

تقاضای ابطال یا اعلام بطلان رای داوری در حقیقت به دادگاه کشاندن جریان داوری است. بنابراین توسل به ساز و کار ابطال و اعلام بطلان رای داوری با هدف داوری و همه مزایایی که برای داوری شناخته شده است در تعارض است و در واقع همه تلاشهای بکار رفته در جریان داوری را، بیهوده می‌سازد. در عمل گاه پیش می‌آید که حداقل یکی از طرفین دعوی، رای داوری را صحیح و قابل تحمل نمی‌پندارد و علت آن را انحرافات و کج روی هایی می‌داند که در مسیر داوری، روی داده است فلذا با اثبات چنین ادعایی، ابطال رای داوری نادرست جلوه ناروا نخواهد داشت و با هدف نهایی داوری که احقاق حق است نیز در تعارض نخواهد بود.

همچنانکه برای حفظ حقوق طرفین دعوی در دادگاه در قبال رای نادرست، راه حل هایی وجود دارد. برای رهایی طرفین داوری از آثار رای داوری ناروا نیز باید راهی باشد. بحث از مبانی ابطال و بطلان رای داوری نه تنها نشان دادن این راه کارها است، بلکه برای راهبری درست داوری، دقت عمل دست اندرکاران داوری در فراهم آوردن و اداره داوری، صدور رای داوری درست، و در نهایت جلوگیری از صدور رای قابل ابطال سودمند می‌باشد. این سودمندی را بررسی مبانی و جهاتی که اشکال و تردید در آنها اعتبار رای داوری را متزلزل می‌کنند تامین خواهد کرد. مبانی ابطال و بطلان رای داوری در قانون آئین دادرسی مدنی و قانون داوری تجاری بین المللی ایران بیان شده است هرچند قانون داوری تجاری بین المللی بر اساس قانون نمونه داوری تجاری بین المللی آنسیترال

¹ conciliation

طراحی و تصویب شده است با این وجود تفاوت‌هایی بین مبانی ابطال و بطلان رای داوری بین آنها وجود دارد که در قسمت‌های مختلف این تحقیق مورد اشاره واقع خواهند شد. به این ترتیب می‌توان چنین گفت که: در ایران نظام حقوقی دوگانه داوری حاکم است. بر داوری‌های تجاری بین المللی قانون داوری تجاری بین المللی حکومت دارد و داوری‌های دیگر تحت حکومت قانون آئین دادرسی مدنی قرار دارد. همچنین مطالعه دیدگاه نظام‌های حقوقی مختلف نشان می‌دهد که برای ابطال و اعلام بطلان آرای داوری مبانی لازم را ذکر کرده‌اند. سئوالات مهم این تحقیق به شرح ذیل است.

۱ - تفاوت بین مفاهیم بطلان و ابطال چیست؟

۲ - حقوق ایران از حیث توسعه و تضییق مبانی ابطال و بطلان رای داوری چه نسبتی با اسناد بین المللی مربوط به داوری دارد؟

۳ - مفهوم تعهد داور به رعایت نظم عمومی کشور مقرر داوری از حیث بطلان یا عدم بطلان چیست؟

۳.۱ : فرضیه‌ها و پیش فرض‌ها :

تفاوت مهم مفاهیم بطلان و ابطال که از آنها به بطلان مطلق و نسبی یاد می‌شود این است که در بطلان نسبی (قابلیت ابطال) تنها ذی نفع بطلان رأی، حق درخواست ابطال را دارد اما در بطلان مطلق هر ذی نفع می‌تواند ابطال رای را از دادگاه بخواهد.

نظام حقوقی ایران به نسبت اسناد بین المللی مربوط به داوری ، مبانی ابطال و بطلان رای داوری را توسعه داده است. مفهوم نظم عمومی در داوری بین المللی متفاوت از مفهوم نظم عمومی داخلی و مضیق تر از آن می‌باشد.

۴.۱ : مواد و روش انجام تحقیق :

تحقیق حاضر به روش توصیفی تحلیلی صورت خواهد گرفت و با توصیف مبانی ابطال و بطلان در قوانین داخلی و تا حد امکان تطبیق با اسناد بین المللی به تحلیل موارد هر کدام از این مبانی پرداخته خواهد شد . علاوه برآن با استفاده از متون قانونی و تحلیل آرای قضایی به تفسیر آرای موجود در خصوص دعاوی طرح شده در این رابطه نیز پرداخته می شود.

۵.۱ : جنبه جدید بودن و نوآوری :

هر چند که در خصوص موضوع داوری در بین حقوق دانان و محققین بحثهای زیادی شده است و کتابهای چندی نیز نگارش یافته است . ولی به طور خاص در این زمینه پژوهش خاصی صورت نگرفته است. مثلاً خانم دکتر لعیا جنیدی در کتاب اجرای آرای داوری بازرگانی خارجی به ذکر مبانی ابطال و بطلان پرداخته ولی به صورت جامع بحث ننموده اند. همچنین آقای دکتر شمس در کتاب آئین دادرسی مدنی جلد سوم به بیان موارد ابطال و بطلان رای داوری اشاره کرده است که ایشان نیز به صورت کامل به توضیح جزئیات مطلب نپرداخته است . رساله ها و پایان نامه هایی در زمینه داوری و یا سایر موضوعات مربوط به داوری ، نگارش یافته است که در این پایان نامه ها نیز بحث ابطال و بطلان رأی داوری بصورت کامل بررسی نشده است . بنابراین می توان روش تحقیق در این پایان نامه را کاری جدید و بدیع دانست .

این تحقیق در پنج فصل انجام شده است که در فصل نخست مقدمه و طرح تحقیق و سوالات و فرضیات و تقسیم مطالب بیان شده است و در فصل دوم کلیاتی در خصوص تعریف رأی داوری و انواع آن و شیوه اعتراض به آن و مفهوم ابطال و بطلان رأی داوری بیان شده است و در فصل سوم مبانی ابطال و موارد دفاع در مقابل اجرای رأی داوری مثل عدم اعتبار قرارداد داوری ، عدم رعایت مقررات شکلی ، عدم رعایت حدود صلاحیت و ... بررسی شده است و در فصل چهارم از مبانی بطلان و موارد امتناع دادگاه از